

בית איזי שפירא

לשינוי באיכות חייהם של אנשים עם מוגבלויות

Beit Issie Shapiro

Changing the lives of people with disabilities

בקמפוס וילי וסיליה טראמפ

On the Willie & Celia Trump Campus

מרפאת שיניים קהילתית לאנשים עם מוגבלויות מודל עבודה

כתיבה ופיתוח: ד"ר אודי יוגב

"האני מאמין"

של ד"ר אודי יוגב

איש חזון ואוהב אדם

איך בונים ספינה?

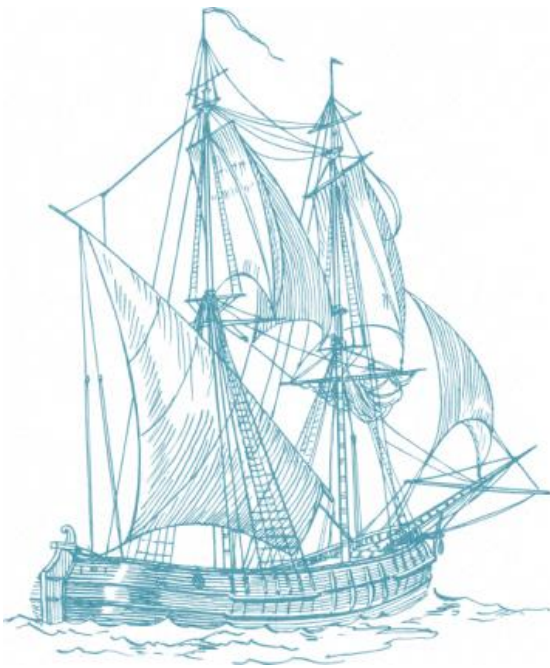
(אנטואן דה סנט-אכזופרי)

אוספים אנשים

ונוטעים בהם את האהבה

והכמיהה לים הרחב,

הגדול, האינסופי.

ולא, אוספים אנשים

ואומרים להם לאסוף עצים,

להכין תכניות

ולבנות ספינה.

ד"ר אודי יוגב ניהל את מרפאת השיניים הקהילתית לאנשים עם מוגבלות בבית

איזי שפירא בין השנים 1997-2012

חברנו היקר, ד"ר אודי (יהודה) יוגב

אודי החל את עבודתו בבית איזי שפירא בשנת 1997 כמנהל מרפאת השיניים.

ספק אם חזה שיישאר לנהל במשך 15 שנים. לאודי היתה יכולת נתינה אישית ומקצועית יוצאת דופן.

לבית איזי שפירא הגיע לאחר שביסס מרפאה פרטית משגשגת ומתוך רצון אמיתי וכן לתרום לשינוי פני החברה ולפתח מודעות בתחום הטיפול ברפואת שיניים גם לאנשים עם מוגבלות ובכך להבטיח את זכותם לקבלת שירותים איכותיים כמו כל אדם במדינת ישראל. אודי ניהל את מרפאת השיניים בבית איזי שפירא תוך כדי ניהול מרפאתו האישית אך מעורבותו ומסירותו למרפאת השיניים ולחזון החברתי והקהילתי לא נפגעה או הוסטה מעולם.

מה שאפיין את אודי שהיה אדם ערכי, נעים הליכות, חם הגון והוגן - היה מתן שירות יוצא דופן ומכבד לכל אדם באשר הוא אדם ללא קשר למוגבלותו או יכולותיו.

בזכות אופיו המיוחד וניסיונו עם אוכלוסיות מורכבות, הבין אודי את האתגרים והקשיים הפיזיים והנפשיים אתם מתמודד הצוות המטפל. תחת הנהגתו צמח צוות מרפאה מגובש שלו רגישות יוצאת דופן ושפיתח דרכי עבודה ייחודיות עם המטופלים, בני משפחותיהם ואנשי צוות מלווים.

במהלך 15 השנים בהן הוביל את פיתוח המרפאה, החזון שרקם התממש לנגד עיניו. בזכותו המרפאה נודעת כיום באיכויות המקצועיות שלה, בחדשנותה בדרכי הטיפול באנשים עם מוגבלויות והינה מודל להקמתן של מרפאות אחרות ברחבי הארץ.

כדי להבין את אופיו מחויבותו ומסירותו לשליחות החברתית שלקח על עצמו מספיק לזכור כי עברו שלוש שנים מאז שהודיע שהיה רוצה להפסיק את עבודתו בבית איזי שפירא ולעשות לעצמו ולמשפחתו, ועד שבאמת עזב את תפקידו, וגם אז המשיך ללוות ולתמוך והיווה משענת איתנה עבור צוות המרפאה.

בבית איזי שפירא הותיר אודי את חותמו לא רק כרופא מקצועי ומנהיג חברתי אלא גם כחבר, כאוהב הארץ, מארגן טיולים למופת, ספורטאי מצטיין, בעל ואב מסור ואוהב.

בכאב גדול מלהכיל אנו נפרדים מאודי היום, אך זכרו ופועלו יישארו בליבנו לעד.

צוות בית איזי שפירא

5.11.2015

תוכן עניינים

2.....	הקדמה
4.....	מרפאת השיניים - חזון ועקרונות עבודה
5.....	אוכלוסיות היעד
5.....	צוות המרפאה
6.....	נגישות פיזית
6.....	"סניזלון" - התאמת הסביבה - המרפאה
6.....	בטיחות וביטוח
7.....	השירותים שהמרפאה מספקת
7.....	א. הטיפול הישיר
9.....	ב. יציאה לקהילה
10.....	ג. הצוות - הכשרה ותחזוקה
11.....	העשרת הצוות וקבוצת למידה של הצוות
12.....	תמיכה רגשית לצוות
12.....	גיבוש חברתי של הצוות
13.....	הקשר עם המשפחות ו/או המטפלים
14.....	התנדבות רופאי שיניים ורופאים מרדמים
15.....	ועדת מייעצת
15.....	ההיבט העתידי

הקדמה

למעלה מ- 20% מתושבי ישראל הם אנשים עם מוגבלות פיזית חושית או אינטלקטואלית, המונעת מהם לתפקד ולתרום תרומה מלאה לחיי עבודה, השכלה, משפחה וקהילה.

חלקם זקוקים לשירותים מתמחים המותאמים לצרכיהם המיוחדים. למרות זאת, ובאופן מפתיע דווקא בתחום הבריאות, מצפים כי אנשים עם מוגבלויות יקבלו שירות כמו כל אדם אחר, ולרוב השירותים המסופקים אינם מתייחסים ואינם מותאמים לצרכיהם המיוחדים.

כיום מרבית שירותי רפואת השיניים בארץ פרטיים לחלוטין. עד לאמצע שנות ה-80 של המאה ה-20 שירותי רפואת שיניים ובריאות הפה בישראל לא היו נגישים פיזית וכלכלית עבור מרבית האוכלוסייה עם מוגבלויות. רוב האנשים עם צרכים מיוחדים נדרשו להגיע למרפאות רגילות, לקבלת טיפול אצל רופאי שיניים חסרי כל הכשרה לטיפול באוכלוסייה זו על מאפייניה הייחודיים. הטיפול שניתן היה בסיסי ביותר ברמת הטיפול המשמר והמשקם, וללא התייחסות כלל לנשא המניעה וההדרכה בתחום היגינה אורלית וטיפולים מונעים.

בסוף שנות השמונים הגו שני רופאי שיניים, הד"ר טרוור סגל, וד"ר בריאן ברודי ז"ל, את רעיון הקמת מרפאת שיניים קהילתית שתתמחה במתן שירותי טיפול ומניעה לאוכלוסייה עם מוגבלות. המרפאה הוקמה בבית איזי שפירא בתמיכתה של גב' נעמי סטוצ'ינר מייסדת הארגון, והייתה לאחת המרפאות הקהילתיות (שלא במסגרת בית-חולים או בתחום מוסד סגור) הראשונות מסוג זה בארץ.

במהלך השנים הוקמו מרפאות שיניים מתמחות נוספות שמוקמו בעיקר במוסדות בהם חיו אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית. מרפאות אלו (כיום מופרטות על ידי המדינה) משרתות בעיקר אוכלוסייה של אנשים המוכרים על ידי האגף למען האדם עם המוגבלות השכלית ההתפתחותית של משרד הרווחה והשירות לאוטיסטים.

בהיבט של הכשרה, בעבר וגם כיום, בתי הספר לרפואת שיניים כמעט ואינם מספקים לסטודנטים שלהם הזדמנויות למידה הנוגעות לטיפול באוכלוסייה של אנשים עם מוגבלויות. ובלימודי ההתמחויות השונות, למעט בהתמחות ברפואת שיניים לילדים, אין כלל נגיעה לנושא החשוב הזה.

בעשורים האחרונים חלו שינויים במדיניות החברתית בישראל ונחקקו חוקים המעגנים את זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות.

בשנת 1998 נחקק בישראל חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות. בחוק יש התייחסות מצומצמת לתחום הבריאות. באתר משרד הבריאות קיימת התייחסות לנושא " מערכת הבריאות מחויבת, ברוח חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, לפעול למען זכויותיהם של אנשים עם מוגבלויות לקבל כל שירות רפואי, בריאותי, מניעתי, לרבות קידום בריאות - בזמינות, נגישות, שוויוניות, רגישות חברתית ותרבותית, באופן מכבד ובטיחותי".

בעצרת הכללית של האומות המאוחדות אומצה, ב- 13 בדצמבר 2006, האמנה בדבר זכויותיהם של אנשים עם מוגבלויות. מדינת ישראל אישרה את האמנה בספטמבר 2012. סעיף 25 באמנה עוסק בתחום הבריאות ומגדיר את "זכותם של אנשים עם מוגבלות ליהנות מרמת הבריאות הגבוהה ביותר האפשרית, ללא הפליה בשל מוגבלותם. והסעיף מבהיר את אחריות המדינה לנקוט אמצעים כדי להבטיח לאוכלוסייה זו גישה לשירותי בריאות הולמים".

מרפאת השיניים - חזון ועקרונות עבודה

חזון וייעוד

הרעיון שהוביל את הקמת מרפאת השיניים של בית איזי שפירא בשנות ה-80 נבע משתי תפיסות מרכזיות: האמונה כי לאוכלוסייה עם מוגבלויות יש זכות לקבל שירותי בריאות ברמה ובאיכות הגבוהים ביותר. גישה המכירה במאפיינים ובצרכים הייחודיים של אוכלוסיית היעד ומכירה בצורך בידע ייחודי ומתמחה הנדרש כדי לתת להם מענה מותאם ראוי ואיכותי. המרפאה של בית איזי שפירא משרתת אוכלוסיית יעד ייחודית - אנשים עם מוגבלות והיא מציעה להם מגוון טיפולי שיניים תחת קורת גג אחת, תוך הקפדה על מקצועיות, על איכות שירות גבוהה, מורכבת מצוות מקצועי מנוסה ומסור ותעריפים סבירים ביחס למקובל במרפאות דומות. המרפאה רואה במסגרת תפקידה גם יציאה אל הקהילה (reaching out) לשם הדרכת אנשי צוות מטפלים והורים בנושא שמירה על היגיינה אורלית, ולביצוע בדיקות סקר לאיתור מוקדם, ככל שניתן, של ילדים ובוגרים הזקוקים לטיפולים שונים. המרפאה, בבעלות מלכ"ר (מוסדות ללא כוונת רווח), היא מרפאת תאגיד הפועלת על פי נוהלי מרפאות תאגיד, ברישיון ממשרד הבריאות, ובפיקוחו.

עקרונות

תפיסה של מרפאה בקהילה ולא בבית חולים. הרעיון הינו מתן שירות בדרך נורמטיבית ומקובלת חברתית כמו לכל האוכלוסייה - מרפאה פרטית בקהילה.

- מגוון טיפולי שיניים תחת קורת גג אחת
- שילוב גישה מניעתית לצד גישה טיפולית - הקניית ידע לאנשי מקצוע (רופאים ושינניות) והורים בנושא היגיינת הפה
- הכשרה צוותית ופיתוח מומחיות ורכישת מיומנויות נדרשות מהצוות המטפל והתומך.
- איכות שירות ברמה הכי גבוהה.
- גישה טיפולית שמכוונת להקל עד כמה שניתן על המטופל.
- נגישות פיזית
- שוויון במתן השירות לאנשים מרקע סוציו-אקונומי שונה.
- יצירת חוויה חיובית לילד ולהוריו על מנת להפכו למטופל מרצון
- עבודה בשותפות עם אנשי מקצוע מתחומים שונים, הורים ומטפלים.
- יציאה לקהילה להקניית ידע בתחום המניעה ולאיתור מוקדם.

אוכלוסיות היעד

מרפאת השיניים משרתת אנשים עם מוגבלויות שונות כגון: מוגבלות שכלית התפתחותית, רצף האוטיזם, שיתוק מוחי ומוגבלויות מוטוריות מורכבות. המרפאה עברה במשך השנים התאמות שונות בהתאם לשינויי ההגדרות הנוגעות לאוכלוסייה זו.

צוות המרפאה

למרפאה צוות הכולל מנהל/ת מרפאה שהוא רופא/ת שיניים, רופאי שיניים, אורטודונט, שינניות, סיעות, רופא מרדים, ורכזת אדמיניסטרטיבית.

נגישות פיזית

מרפאת השיניים נבנתה מתוך התחשבות בצרכים הפיזיים של מטופליה, ללא מדרגות ועם מפתחים רחבים, כוללת חדר המתנה ושני חדרי טיפול מרווחים המותאמים גם לאנשים עם כסאות גלגלים.

כמו כן רישוי משרד הבריאות לטיפולי שיניים בהרדמה מלאה כולל בתוכו סייגים ודרישות הנוגעים למבנה כגון פתחי חירום רחבים המאפשרים הכנסת אלונקה ואפשרות הגעה קרובה לרכב חירום.

"סניזלון" - התאמת הסביבה - המרפאה

הרעיון היה ליישם במרפאה את עקרונות העבודה בחדרי ה"סניזלון" וליצור אווירה נעימה בחדר ההמתנה ובחדר הטיפולים באופן שיפעיל את חושי המטופל, יצור רגיעה ויאפשר ויגדיל את שיתוף הפעולה של המטופל בעת הטיפול. לשם כך הוכנסו אלמנטים של "סניזלון" (גרייה חושית) כהקרנת תאורה מיוחדת על התקרה מלווה בצלילי מוזיקה ייחודית והפעלת רטט קל לגב המטופל.

מחקר שנעשה בנושא על ידי דר' מישל שפירא מצא כי לאיבזור יש השפעה חיובית על המטופלים. משוב הצוות הוביל לשיפור האביזרים כך שיאפשרו לצוות עבודה נוחה יותר. חדר ההמתנה אובזר גם הוא בצידוד מווסת גרייה כמו עמוד בועות הנשלט ע"י הממתינים, לוח משחק התלוי על הקיר, בחירת צבעים וריהוט מתאים, כל זאת במטרה להקל על ההמתנה ולאפשר הרפיית מתח לקראת הטיפול.

בטיחות וביטוח

המרפאה, כמרפאת תאגיד, פועלת באישור וברישוי משרד הבריאות ומורשית גם לבצע טיפולי שיניים תחת הרדמה מלאה.

המרפאה כפופה לפיכך לביקורת מתמדת של משרד הבריאות ורופא השיניים המחוזי ועומדת בתקנים מחמירים וביקורות הן במישור המקצועי, והן בתקני החומרים הדנטאליים שבשימוש, תקני הניקיון והסיטרול הנדרשים, והקפדה על נוהלי רישום ותיעוד כנדרש.

המרפאה מצוידת בכל הביטוחים הנדרשים הן ברמה האלמנטרית והן ברמה האחריות המקצועית.

השירותים שהמרפאה מספקת

כיום, תוך תהליך ארוך של למידה, ומתוך הכרה כי לאנשים עם צרכים מיוחדים אותן הזכויות כמו לאוכלוסייה רגילה המרפאה מספקת את כל מגוון הטיפולים הקיימים ברפואת שיניים, הרבה מעבר לטיפול שיניים בסיסי: הדרכות להורים ולצוות מטפל במוסדות, טיפולי מניעה, טיפולים משמרים, טיפולים משקמים מורכבים, כירורגיה (כולל שתלים), יישור שיניים, טיפולי תחת סדציה ובהרדמות מלאות. כמו כן עוסקת המרפאה בהכשרות לאנשי מקצוע בתחומים שונים.

א. הטיפול הישיר

השירות הניתן לפונים למרפאה מתייחס לארבעה תחומים עיקריים:

1. טיפול בסיסי

כולל בדיקה, סתימות וטיפול שיננית ושאר הטיפולים הנעשים ללא הרדמה.

2. טיפול בהרדמה מלאה

הטיפול תחת הרדמה מלאה הינו אחת משיטות הטיפול ברפואת שיניים. הבחירה בשיטת טיפול זו נעשית לאחר הפעלת שיקול דעת מעמיק מצד הצוות הרפואי תוך שיתוף המטופל (במידת האפשר) משפחתו (או האפוטרופוס החוקי) והצוות המטפל שלו.

טיפול שיניים תחת הרדמה מלאה דורש נוכחות צוות מאד מיומן ובעל הכשרה מתאימה וניסיון רב.

טיפול שיניים בהרדמה זמין לאנשים עם מוגבלות שאינם ניתנים לטיפול בדרך אחרת בשל סיבות התנהגותיות או בשל הקף הטיפול הנדרש. בקרב אוכלוסייה של אנשים עם מוגבלויות מורכבות כלי זה נמצא בשימוש נרחב יותר מאשר באוכלוסייה רגילה. רק כ- 10% מטיפולי השיניים בבית איזי שפירא מתבצעים בהרדמה מלאה.

עבור מטופלים מסוימים, הנבחרים בקפידה, הרדמה מלאה מאפשרת לבצע במפגש אחד היקף טיפולים גדול, ובאיכות גבוהה. במקרים אלו הטיפול בהרדמה מלאה חוסך למטופל ייסורים רבים והוא מקל מאד על משפחות המגיעות למרפאה מיישובים מרוחקים. המטופל ומשפחתו/מלוויו מודרכים ע"י צוות המרפאה באשר להליך הטיפולי, מבינים היטב את משמעויותיו והאפשרויות החליפיות, וחותרים על הסכמה מדעת בטרם ביצוע הטיפול עצמו.

לא כל מטופל הזקוק לטיפול בהרדמה יכול לקבל את הטיפול במרפאת השיניים הקהילתית. מקרים מורכבים במיוחד, אשר מצבם הבריאותי הכללי אינו עומד בקריטריונים שנקבעו ע"י משרד הבריאות מופנים למרפאות במסגרת בבתי חולים.

3. שתלים

תחום נוסף בו מרפאת השיניים של בית איזי שפירא הייתה פורצת דרך היה תחום השתלים. עד לפני מספר שנים אנשי מקצוע רבים סברו כי אין הצדקה לשיקום ע"ג שתלים לאוכלוסייה של אנשים עם מוגבלות. במרפאת השיניים של בית איזי שפירא התפתחה ההבנה כי השתלים עשויים דווקא להקל על חלק ניכר מהמטופלים עם צרכים מיוחדים. במקרים רבים אוכלוסייה זו מאבדת את שיניה החל מגיל צעיר יחסית. עד לקבלת ההחלטה לבצע את הטיפול בשתלים השיקום המקובל היה בעזרת מכשירים נשלפים (תותבות).

הרעיון של שיקום קבוע ע"ג שתלים עלה מהקושי של חלק מהאנשים להסתגל לתותבות, והמחשבה כי שיניים קבועות תהיינה אפקטיביות יותר. אנשי מקצוע בתחום רפואת השיניים וגורמים ממנים מסוימים העלו התנגדויות לרעיון הן משיקולים כלכליים והן

מתפיסות מקצועיות. הצלחה טיפול איכותי ומתקדם זה תלויה במידה רבה בשמירה על היגינת הפה ורוב המטופלים התקשו במשימה זו. המעקבים אחר ההשתלות הראשונות הראו שאחוזי ההצלחה דומים לאוכלוסייה רגילה, על אף שלכאורה נראה היה כי למטופלים המיוחדים שלנו תנאי פתיחה נחותים ופרוגנוזת הצלחה מועטה. המציאות הוכיחה את ההפך. הבנה זו חיזקה את יכולתנו ליישם את העיקרון של שוויון בסוג ואיכות השירות. כיום שיטת טיפול זו נפוצה ומקובלת גם במרפאות נוספות והפכה להיות חלק משגרת הטיפול הרגילה.

4. אורתודנטיה - יישור שיניים

אורתודנטיה היא התמחות ברפואת שיניים העוסקת ביישור שיניים ולסתות. האורתודנטיה נפוצה מאד בקרב ילדים וכיום אף בקרב האוכלוסייה המבוגרת. לאורתודנטיה חשיבות רפואית כמו גם חשיבות אסתטית. פיתוח התחום במרפאה החל בתחילת המאה ה-21 בשיתוף עם המחלקה לאורתודנטיה בבית הספר לרפואת שיניים של אוניברסיטת תל-אביב. לאחר מספר שנים הוחלט להכפיף את השירות תחת גג המרפאה וכיום השירות ניתן במלואו במרפאה על ידי מומחה לאורתודנטיה. המרפאה נחלה הצלחות רבות בתחום זה, שהופך ליותר ויותר פופולרי בקרב אוכלוסיות עם מוגבלות. במהלך השנים הצוות פיתח שיטות ייחודיות כדי להתמודד עם בעיות הקשורות בדפוסי ההתנהגות של אוכלוסיית היעד המיוחדת. הטיפול האורתודנטי אינו מתאים לכל אחד ואחת והבחירה של המועמדים המתאימים דורשת מיומנות אבחנה גבוהה:

- הטיפול ארוך מאוד.
  - הטיפול דורש רמת שיתוף פעולה גבוהה.
- הניסיון והיעד שנצברו מאפשרים כיום להרחיב את מעגל הנהנים מטיפול זה. גם כאן העיקרון המנחה הוא העיקרון של מתן שירות זהה למקובל בקרב האוכלוסייה הרגילה.

ב. יציאה לקהילה

צוות המרפאה מייחס חשיבות עליונה לחינוך לבריאות הפה והשיניים, תזונה נכונה ומאוזנת, ומניעת היווצרות מחלות כגון עששת ומחלות חניכיים. גישת העבודה היא פרואקטיבית של מניעה באמצעות חינוך ואיתור מוקדם ולא גישה פסיבית של המתנה למטופלים שיגיעו לטיפול כאשר המחלות כבר קיימות בד"כ בצורה חריפה, כואבת, וקשה לטיפול.

היציאה לקהילה כוללת 3 פעולות מרכזיות :

- הסברה והדרכה אישית
- הסברה והדרכה קבוצתית
- מיפוי ואיתור מחלות חלל הפה

במשך שנים רבות שינניות וסייעות של המרפאה, בליווי רופאי שיניים מתנדבים יצאו למסגרות שונות בקהילה: בתי ספר, הוסטלים, וכו' והדריכו אנשי צוות בשיטות שונות לבריאות הפה, באופן תיאורטי והדגמות מעשיות.

בנוסף נערכו בדיקות שיניים לשוהים במסגרות השונות. נבדקים שנמצאו זקוקים לטיפול קיבלו מסמך המיועד לבני המשפחה או למטפלים המתאר את הטיפול לו הם זקוקים ומציע פתרונות לקבלת טיפול.

ג. הצוות - הכשרה ותחזוקה

אחד האתגרים הגדולים של מרפאת השיניים היה לפתח צוות בעל ידע מקצועי מתאים לטיפול באנשים עם מוגבלות. היות ולא קיימת הכשרה בתחום המוגבלויות במערכות ההכשרה הפורמליות, היה צורך לבצע את הכשרה תוך כדי עבודה ולאגום את הידע המצטבר על בסיס עבודת השדה.

במהלך השנים התפתחה התובנה של תחומי הידע הנדרשים לאנשי המקצוע העובדים במרפאות המטפלות רק או גם באנשים עם מוגבלות. תורת העבודה צריכה להתייחס למטופל עצמו, למשפחתו, ולמטפלים בו, הצוות התומך והמטפל והמוסדות. התכנים המוצעים צריכים להתייחס לקטגוריות הבאות :

• תפיסות בסיסיות

הגישה החברתית למוגבלות לעומת הגישה הרפואית למוגבלות, נגישות שירות מהי ?

• סוגי מוגבלויות

יש לתת לרופאים מידע על מוגבלויות שונות, כגון מוגבלות שכלית, אוטיזם, שיתוק מוחי, תסמונות מיוחדות ועוד. חשוב לחדד את הקשר בין תסמונות שונות לבין טיפולי השיניים השונים. לדוגמה - בקרב אנשים עם תסמונת דאון - יש חוסר בשיניים קבועות, וצורתן לעיתים שונה מהנורמה. גמישות המפרקים שלהם רבה ויש לעיתים קושי להושיבם על כיסא הטיפול, בניגוד לקשיות שרירים המאפיינת לעיתים מטופלים עם CP.

- **דרכי טיפול**
דרכי האבחנה (לעיתים אבחנת חסר עקב קושי בבדיקה הקלינית ואיסוף מידע רנטגני, ואחר, תכנון טיפול, קביעת שיטת הטיפול וכו'.
- **שיטות פרמקולוגיות**
חומרי טשטוש, שימוש בשיטה יכול להיות קשור למוגבלות, ליכולת הרופא, לסוג הטיפול, לבעיות התנהגות, למצב הרפואי הכללי ולתרופות הנלקחות בשוטף.
- **התנהגות עם האוכלוסייה**
הכרת המערכת הרגשית של אנשים עם מוגבלות וסביבתם התומכת. ידע, סבלנות, אמפטיה ושימוש בשיטות התנהגות ביהיוריסטיות.
- **תהליך קבלת החלטות**
בשנים האחרונות צוות מרפאת השיניים קיים הכשרות לאנשי מקצוע שונים בתחום רפואת השיניים (רופאי שיניים, מרדימים שינניות וכדומה) בטיפול באנשים עם מוגבלות.

העשרת הצוות וקבוצת למידה של הצוות

חשוב לקיים מספר פעמים בשנה דיון בצוות באמצעות ניתוח מקרים. השיטה שהניבה תועלת רבה במיוחד היתה צילום מצבים שונים של עבודה עם המטופל, צפייה משותפת בהם וניתוחם באמצעות דיון. קשר ודיון משותף עם סגלי מרפאות דומות היה מקור להפריה הדדית כמו גם השתתפות בכנסים רלוונטיים.

תמיכה רגשית לצוות

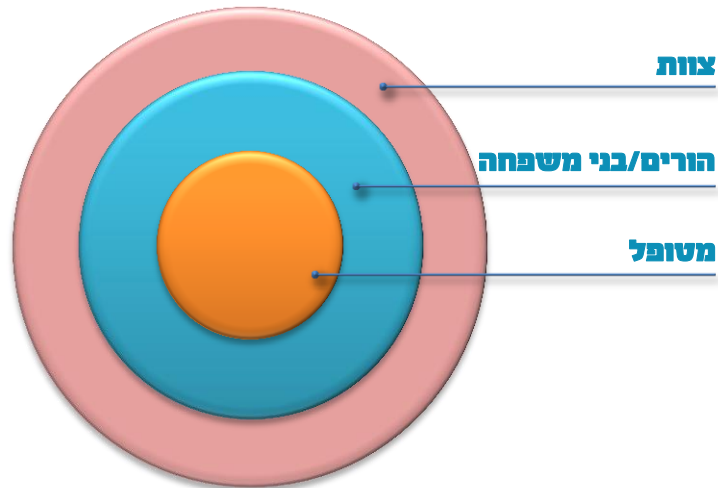
העבודה היום-יומית עם אוכלוסייה של אנשים עם מוגבלויות קשות עלולה ליצור עומס רגשי ושחיקה ואף במקרים קיצוניים עלולה ליצור קהות חושים. התמיכה הרגשית נדרשת לאנשי הצוות הן כקבוצה - כצוות והן ברמה האישית. לדוגמה, פעמים רבות עובדות הנמצאות בתקופת היריון זקוקות לכתובת כדי לדבר עמה על חששות וחרדות המציפים אותם כתוצאה מהעבודה האינטנסיבית עם האוכלוסייה המיוחדת.

גיבוש חברתי של הצוות

הקשר עם המשפחה ו/או המטפלים

לצוות המרפאה קשר עם בני משפחה של האנשים עם המוגבלות המגיעים לטיפול ולעיתים עם אנשי המקצוע המטפלים בהם.

הדרכת הורים וצוות מתבצעת במספר שלבים

- לקראת טיפול
- במהלך הטיפול
- מעקב לאחר הטיפול והדרכה על המשך שמירת היגיינת הפה.

הצוות מקיים קשר עם הורים או בני משפחה אחרים שמונו לנושא על ידי המשפחה, אנשי צוות של המסגרת בה מתגורר. ההדרכה מתמקדת בנושאים כמו:
כיצד להכין את המטופל לקראת הביקור במרפאה?
מהם המסמכים הנדרשים?
מה ההתנהלות שמצופה לאחר הטיפול?
הבהרת יתרונות וחסרונות של טיפול ועוד.

אפותרופסות

כאשר האדם המועמד לטיפול אינו מסוגל לקבל בעצמו החלטות הקשורות לגופו או רכושו או שניהם הקשר מתקיים עם האפותרופוס הרשמי שלו. אם לא מונה לאדם אפותרופוס והצוות סבור כי האדם אינו מבין את מהות הטיפול בצורה ברורה, בני המשפחה או המטפלים יופנו למערכת המשפטית.
במקרים בודדים קיימת דילמה של הצוות כאשר אין אפותרופוס רשמי אך הצוות אינו בטוח, האם האדם מסוגל לקבל החלטות עבור עצמו. במקרים אלו הצוות נועץ עם עובדים סוציאליים.

התנדבות רופאי שיניים ורופאים מרדימים

בשנותיה הראשונות של המרפאה התבססה העבודה על רופאי שיניים מתנדבים ורופאים מומחים להרדמה, גם הם בהתנדבות אשר סייעו בידי הצוות הקבוע והצנוע אשר תפעל את המרפאה. בשיא היו כ-90-80 רופאים מתנדבים. הרעיון מאחורי העסקת המתנדבים היה ליצור את הקשר והחשיפה בין רופאי השיניים והמרדימים לעולמם של אנשים עם מוגבלויות ובכך לאפשר הגעה עתידית של מטופלים אלו למרפאות רגילות בקהילה. נושא ההתנדבות טופח מאד, הקשר בין צוות המרפאה והמתנדבים היה הדוק וגלש גם לאירועים חברתיים ולאירועי התרמה לטובת המרפאה. כיום לאחר שינויים בהנחיות משרד הבריאות הנוגעים להכשרתם של רופאי השיניים לטיפולם בהרדמה כללית, נפסקה עבודת המתנדבים.

ועדת מייעצת

למרפאת השיניים בבית איזי שפירא הוקמה ועדה מייעצת, מעין דירקטוריון. חברי הועדה היו רופאי שיניים ותיקים ומנוסים ורופאים מרדימים כולם ממייסדי המרפאה. חברי הועדה פעלו בהתנדבות. תפקידה העיקרי של הועדה היה:

- קביעת מדיניות של התנהלות המרפאה.
- פיקוח על ביצוע המדיניות בפועל.
- עזרה למנהל המרפאה בתחומי רפואת השיניים וההרדמה.
- עזרה ויעוץ להנהלת בית איזי שפירא בכל הקשור לתפעול המרפאה

לאחר מס' שנים, ולאחר שחלק מחברי הועדה הלכו לעולמם, פסקה עבודת הועדה.

ההיבט העתידי

מרפאת השיניים בבית איזי שפירא הקיימת משנת 1988 מתמודדת כיום בנוסף לשדה המקצועי עם השינויים המתרחשים בארץ בתחום רפואת השיניים כמו גם עם ההיבטים הכלכליים המיוחדים של מוסדות ללא כוונת רווח במגזר השלישי. שינויים לא פשוטים אלו מחייבים היערכות ותגובה תואמת מציאות על מנת להמשיך ולספק את אותה רמת רפואת שיניים גבוהה כפי שסיפקה מרפאת השיניים של בית איזי שפירא לאורך כל שנות פעילותה, מתוך רצון לשמש כמובילה בתחום הטיפול הדנטלי באנשים עם צרכים מיוחדים.